

ПОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ З ІННОВАЦІЙНИМ ФУНКЦІОНАЛОМ: ПРАКТИКА ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

*А. А. Чинчик, к. е. н, доцент, anamol_2019@i.ua, orcid.org/0000-0003-4017-4753,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема: методи міждисциплінарного, інституційного, компаративного та статистичного аналізу разом з використанням табличних та графічних методів візуалізації даних для формулювання теоретичних засад дослідження податкового інструментарію з інноваційним функціоналом.

Результати. Визначено зміст податкового інструментарію з інноваційним функціоналом, цілями реалізації якого є формування конкурентного середовища з передумовами і спрямованістю на інновації, підтримку інноваційної діяльності, міжсекторальне і державно-приватне співробітництва в інноваційній сфері, державне гарантування інвестицій в інноваційні проекти. Проаналізовано сучасні практики податкової політики в Україні з акцентом на інноваційні результати, що дало змогу розподілити їх за інвестиційним, суб'єктивним та інноваційно-реанімаційним напрямками.

Новизна. З огляду на задовільну ситуацію щодо інновацій в Україні, запропоновано блок-схему наукового обґрунтування концепту державного регулювання інноваційних трансформацій економіки, де податковий інструментарій займає вагоме місце.

Практична значущість. Визначено систему заходів на шляху ефективного застосування податкового інструментарію з інноваційним функціоналом в Україні. У короткостроковому часі актуальними визначено заходи, спрямовані на подолання поточних деструктивів застосування податкових пільг, а саме: оприлюднення та громадського контролю їхньої інституційної спрямованості, відходу від надання податкових пільг ресурсомістким галузям економіки з низькою інноваційною віддачею, впровадження критерію прибутковості для суб'єктів надання податкових пільг з перспективою інноваційної діяльності, надання податкових пільг на оновлення основних фондів.

Ключові слова: податкова політика, інновації, трансформація економіки, податковий інструментарій з інноваційним функціоналом, податкові пільги.

Постановка проблеми. Податкова політика реалізується шляхом застосування системи інституційних, адміністративних, фінансово-мобілізаційних, стимулюючих, бюджетних, трансферних, процедурних, трансакційних, режимних та інформаційних інструментів. В Україні у більшості випадків застосовуються традиційні підходи до реалізації податкової політики. У той же час податковий інструментарій визначає гнучкі важелі впливу держави на інноваційні процеси, що обумовлює необхідність різного його поєднання з конкретизацією цілей управлінського впливу.

Дослідження світового досвіду функціонування підприємництва в країнах з розвинутою ринковою економікою показали, що інноваційна діяльність є дуже суперечливим процесом, а отже, потребує виваженого впливу держави на її перебіг. Як свідчить практика, фірми прагнуть не тільки зробити ставку на новинку, щоб отримати додатковий прибуток, але й зберегти і примножити вже існуючу вартість свого капіталу. Це знаходиться досить часто у суперечності із інтересами НТП, оскільки останній веде до масового морального зносу виробничого апарату.

Тому підприємцю вигідніше отримувати прибуток, не оновлюючи техніку, і, якщо це можливо, то він буде гальмувати НТП до того часу, доки галузеві конкуренти під впливом змін у економічній кон'юнктурі не стануть масово оновлювати свою техніку.

Іншим мотивом, що рухає підприємця в бік від НТП, є той факт, що фірми, намагаючись уникнути ризиків, пов'язаних з проведенням фундаментальних досліджень, які мають довгостроковий характер, переважно намагаються вкладати капітал у поточні проекти і отримувати прибутки у гранично стислі терміни. Це також не сприяє інноваційному розвитку, оскільки значна частина прикладних досліджень, даючи швидкий комерційний ефект, все ж не приводить до принципових змін у техніці. У періоди ж революційних стрибків у розвитку НТП народжуються такі складні техніки й технології, які вимагають колосальних фінансових вливань як на рівні окремих підприємств або галузей, так і економіки в цілому, що або не зацікавлює, або взагалі унеможлиблює техніко-технологічне оновлення [24, с.8]. Отже, НТП як засіб забезпечення більш високих темпів економічного зростання, є внутрішньо суперечливим явищем і потребує селективного підходу до регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемність інноваційних трансформацій економіки України підвищують актуальність наукових досліджень дієвого податкового інструментарію з інноваційним функціоналом. Дана стаття поглиблює теоретико-прикладні розробки в частині визначення актуальних інструментів податкової політики (Т. Мединська, Р. Черевата [7], М. Рудь [18], В. Лядов [22], І. Точиліна [23]) та механізмів стимулювання інновацій (С. Легомінова, О. Лобань [1], М. Пархомець, П. Пуцентейло, Л. Уніят [12], В. Новіков [13], Н. Дугієнко, Г. Яцук [14], Г. Андрощук [15], Д. Покришка [17], О. Кірдіна [20], Пилипенко Г. [24–27] серед вітчизняних учених, Л. Кай, Б. та Дж. Чен, Г. Д. Брутон [4], О. Моен, Т. Тведген, А. Волд [19] – серед іноземних), а також містить критичний огляд поточних управлінських нововведень в Україні, базуючись на оглядах ЗМІ та законопроектної діяльності.

Формулювання мети статті. Метою статті є визначення прикладних особливостей застосування податкового інструментарію з інноваційним функціоналом в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародний досвід показує, що розвинуті країни, як правило, застосовують такий податковий інструментарій у контексті стимулювання інновацій: податкові канікули; зниження ставок податків; пільги для придбання обладнання; податкові кредити; зниження відрахувань із заробітної плати для працівників певних професій, посад, сфер діяльності; митні пільги інноваційного експорту та імпорту.

У теоретичному аспекті щодо стимулювання інновацій та на цій основі – трансформації економіки доцільно говорити про *інноваційний функціонал податкового інструментарію*. Він розкриває спрямованість застосування податкових інструментів на цілі:

- формування конкурентного середовища з передумовами і спрямованістю на інновації;
- підтримки інноваційної діяльності (галузевої, суб'єктної, територіальної, функціональної);
- міжсекторального і державно-приватного співробітництва в інноваційній сфері, у тому числі з залученням іноземних і міжнародних інститутів;
- державного гарантування інвестицій в інноваційні проекти.

У синергетичній взаємодії податкові інструменти з інноваційним функціоналом забезпечують поступовість покращення ринкових умов господарювання, базованих на конкуренції як головному рушію прогресивних змін. Динаміку змін забезпечує вид конкуренції, заснованої на втіленні інновацій, що передбачає суттєве скорочення витрат або підвищення якості [1, с.77]. Інноваційний функціонал податкового інструментарію концентрує мету його застосування на інноваційній трансформації економіки. Відповідно податкові канікули, пільги, кредити і т. д. надаються суб'єктам господарювання, які займаються інноваційною діяльністю. Пільги на придбання обладнання стосуються такого, що буде використовуватись для

науково-дослідних розробок, їх апробації, впровадження та ін.

В Україні податковий інструментарій у більшій мірі спрямований на підтримку інвестиційної діяльності. Так, у 2021 році регламентовано надання податкових пільг до 2035 року суб'єктам господарювання, які реалізують інвестиційні проекти зі значними інвестиціями [2]. У випадку успішності такого податкового стимулювання очікується помітний інноваційний ефект, оскільки законодавство визначає обов'язковість реалізації інвестиційного проекту зі значними інвестиціями в конкретних галузях, що передбачає будівництво, модернізацію, переоснащення об'єктів, придбання устаткування, розбудову суміжної інфраструктури [3]. Таким чином, в інвестиційному стимулюванні зроблено акцент на його інноваційній природі, що є прикладом стратегічно обгрунтованого управлінського рішення в царині застосування податкового інструментарію.

Обмеженість застосування податкового інструментарію з інноваційним функціоналом обумовлена політичною нестабільністю та постійними макроекономічними коливаннями. Як наслідок, виробничий сектор в інноваційних процесах набув статусу периферійного натомість ситуативного лідерства сфери послуг. Виняток становлять окремі суб'єкти господарювання, які в умовах дисфункціональної конкуренції на ранніх етапах вимушені слідувати інноваційній стратегії задля отримання конкурентних переваг в умовах обмежених ресурсів [4, с.111]. У випадку прибутковості та укріплення позицій на ринку такі суб'єкти часто переорієнтовуються та послаблюють інноваційну активність, зосереджуючись на прибутках в умовах нестабільного середовища.

Реальність показує, що інноваційна діяльність промисловості і сільського господарства наразі фактично є формальною і поодинокую. Для поступового виходу з ситуації, що склалась, у Стратегії Міністерства фінансів України до 2023 року під назвою «Самодостатність» передбачено надання податкових пільг на ввезення виробничого обладнання, що не виробляється в Україні шляхом відтермінування сплати ПДВ, а також звільнення від оподаткування частки

прибутку підприємств, яка витрачається на інвестування [5]. Рішення щодо стимулювання ввезення виробничого обладнання обумовлена катастрофічним станом основних фондів в Україні. За оцінками Міністерства економіки України, у 2019 році знос основних фондів у промисловості складав 66 % [6]. За такого стану справ говорити про інноваційні трансформації економіки неможливо. Тому для поступового виходу з такої ситуації має бути задіяний весь державно-управлінський інструментарій, у тому числі податковий.

Проблемність реалізації податкового інструментарію з інноваційним функціоналом в Україні полягає в поширеній тінізації бізнесу та приховуванні реальних прибутків. Це не дає змоги об'єктивно оцінювати, які суб'єкти є прибутковими. З теорії і практики доведено, що податкові стимули за рахунок економії на сплаті податків дозволяють знизити середньозважену вартість капіталу лише для прибуткових підприємств, відтак їх надання збитковим суб'єктам є недоцільним [7, с.1150]. В Україні критерій прибутковості не є безумовним натомість формальної підтримки державних і великих виробничих підприємств з лобістськими впливами.

Як результат неефективного застосування управлінського інструментарію, в тому числі податкового, ситуація щодо інноваційної діяльності в Україні залишається на задовільному рівні, а без стимулювання інновацій трансформаційні процеси економіки країни будуть формальними. За оцінками Всесвітньої організації інтелектуальної власності у відомому Глобальному індексі інновацій, нижчі позиції України детермінують політичне середовище, стабільність і безпека, інститути, інфраструктура, легальність підприємництва і ринків [8]. Такі результати вказують, що мова йде навіть не про стимулюючий характер політики держави, а про те, щоб вона не була деструктивною.

За даними офіційної статистики, лише 13,8 % промислових підприємств в Україні впроваджували інновації станом на 2019 рік, а частка обсягу реалізованої інноваційної продукції склала 1,3 %, постійно скорочуючись за роки незалежності. Детермінантами зазначених індикаторів є інноваційні витра-

ти, стимулювання яких повинно здійснюватися у площині саме податкового інструментарію. Вкрай проблемним є стрімке скорочення витрат на інновації інвесторів-нерезидентів – 0,3 % у 2019 році проти максимальних 19,0 % і 30,0 % у 2009–2010 роках [9; 10].

Країни з розвинутою економікою здійснюють значні державні витрати на інноваційні цілі: для порівняння, частка державних витрат на дослідження і розробки в Україні складає близько 0,2 % ВВП, коли в Південній Кореї – 4,3 %, Ізраїлі – 4,1 %, Японії – 3,6 %, Австрії, Німеччині, Швейцарії – 3% [11]. Підвищення державних витрат на інновації в Україні поки є нереалістичним. Тому пріоритетом є залучення іноземних інвестицій на інноваційні цілі, що потребує підтримки міжнародного інтересу прозорістю політичних рішень та державними гарантіями стабілізації податкового законодавства й інших умов інноваційної діяльності. Залучення іноземного капіталу на інноваційні цілі є запорукою геополітичної безпеки, адже міжнародний капітал посилює інтерес міжнародних структур у підтримці розвитку відповідних територій.

Поступове покращення ситуації та реальне розуміння труднощів виходу з кризи потребує врахування досвіду інших держав у застосуванні податкового інструментарію з інноваційним функціоналом. У світовій практиці вирізняється вісім основних державних стимулів для підтримки інновацій [11]: вирахування інвестицій з бази оподаткування; пільгові ставки податків та податкові канікули (ПДВ, ПнПП – платників податку на прибуток підприємств, ПДФО – податок на доходи фізичних осіб, ЄСВ – єдиний соціальний внесок); пільгові кредити та гранти; прискорена амортизація основних засобів; звільнення від сплати зборів на інфраструктуру, нерухомість та від земельної ренти; страхування інноваційного експорту; державні закупівлі інновацій.

Наведений перелік державних стимулів доводить вагомість застосування податкового інструментарію з інноваційним функціоналом. Для України це обґрунтовує концепт державного регулювання інноваційних трансформацій економіки, де податковий інструментарій формує важливий

етап алгоритму досягнення цілей. За теперішніх умов, коли промисловість України здебільшого перебуває на III-IV технологічних укладах (їхня частка у промисловому виробництві складає близько 96 %), забезпечення інноваційних трансформацій має здійснюватися виключно шляхом стимулювання інвестицій на інноваційні цілі [12, с.43].

За результатами аналізу українських учених, інвестиції як детермінанти вектору розвитку на найближче десятиліття, в основній своїй частині (95 %) спрямовані на види економічної діяльності, які теж представляють III і IV технологічні уклади; 53 % капітальних вкладень у технічне переозброєння і модернізацію спрямовані в сфері III, 10 % – IV укладу [12, с.44]. Таким чином, поточна ситуація та детермінанти перспективних трансформацій поки не передбачають належних стимулюючих впливів з пріоритетом інноватизації економіки й переходу на наступний технологічний уклад. В умовах вичерпності природних ресурсів та стрімкої депопуляції населення, що знижує кількісний трудовий базис трансформації в якісні результати, пріоритетом стимулювання економічного зростання України є реструктуризація економіки за рахунок нових технологій і виробництва високотехнологічної продукції для світового ринку [13].

Як правило, розвинуті країни багато уваги приділяють стимулювання діяльності на їх території транснаціональних корпорацій, які в умовах глобальної конкуренції є потужними інвесторами розробки й впровадження інновацій. Їх фінансові активи часто переважають обсяги бюджетів окремих держав. В Україні ж наразі функціонують транснаціональні компанії в сировинно-орієнтованих секторах економіки, які фактично є монополістами ринку. Інший напрям діяльності компаній – переробна і харчова промисловість, зокрема тютюнова («JT International», «Philip Morris», «PepsiCo»), однак вони не представляють ті сфери господарювання, що є ядром інноваційної активності в системі міжгалузевого співробітництва. З результатів аналізу діяльності транснаціональних корпорацій на вітчизняному ринку вчені справедливо зазначають, що вони, як правило, не орієнтовані на інвесту-

вання коштів у високотехнологічні сфери, а здебільшого їх спрямовують на торгівлю, прагнучи отримувати вищі прибутки в нестабільному макроекономічному і політичному просторі [14, с.16].

Для України діяльність інноваційно орієнтованих міжнародних компаній наразі ускладнена чинниками нестабільності та недобросовісної конкуренції. Для їх поступового нівелювання найперше слід забезпечити взірцевий розвиток окремих просторових ареалів зі спеціальним режимом інноваційної діяльності – *технологічних зон*, у межах яких буде поширюватись стимулюючий податковий інструментарій. Мова йде про надання податкових канікул для таких суб'єктів, як бізнес-інкубатори, індустриальні парки, технополіси. У 2021 році уряд за координації Міністерства розвитку громад та територій України активізував законопроектну діяльність задля стимулювання створення та якісного функціонування індустриальних парків України, оскільки після прийняття в 2013 році однойменного закону якісних зрушень не простежувалось. Впровадження такого досвіду з успішними прикладами потребує системного підходу і політичної волі. До цього часу таких успіхів не виявлено.

Ще один актуальний підхід у застосуванні податкового інструментарію з інноваційним функціоналом з прикладу кращих світових практик – державне стимулювання створення *інноваційних робочих місць*. Для України інтелектуально-трудовий потенціал є одним з найбільш конкурентоспроможних, що, зокрема, забезпечує їй високі показники в низці міжнародних рейтингів, зокрема Індексі людського розвитку. В умовах поступової втрати цілих професійних «династій» та масової трудової еміграції, яка все більше інтелектуалізується, відродження традицій праці в окремих сферах потребує прямої державної підтримки. Досвід розвинутих держав вказує на ефективність зниження обсягів оподаткування заробітної плати працівників окремих інноваційно орієнтованих сфер упродовж встановленого періоду. Для прикладу, це може бути 3–5 років. Такі кроки є вагомими на шляху розробки дієвого механізму впровадження результатів інноваційної діяльності та створення ефек-

тивного інституціонального середовища, що забезпечує розвиток талантів і підвищення рівня людського розвитку [15, с.37].

Новітні практики застосування інструментарію податкової політики для стимулювання інновацій є доволі диференційованими, однак вирізняється поступовий тренд на глобалізацію податкової системи. Учасником даного процесу має бути Україна. Прикладом глобалізації податкової системи є укладання Угоди про глобальний податок, що передбачає встановлення мінімальної податкової ставки для транснаціональних корпорацій на рівні 15 % (погодження на зустрічі G20 у 2021 році) [16]. Глобалізація оподаткування транснаціональних корпорацій забезпечить швидшу дифузії інновацій завдяки залученню інвестиційного капіталу. Особливі вигоди отримають країни з стабільними податковими системами, адже такі країни, як Україна, не зможуть знижувати податок на прибуток, стимулюючи таким чином іноземні інвестиції.

Враховуючи поточні нововведення в державно-управлінських заходах щодо застосування податкового інструментарію з інноваційним функціоналом в Україні, а також досвід інших держав, нижче наведемо перелік основних заходів стимулювання інноваційної трансформації економіки України:

1. Короткострокові заходи: спрямовані на долання поточних деструктивів застосування податкових пільг (оприлюднення та громадський контроль інституційної спрямованості податкових пільг; відхід від надання податкових пільг ресурсомістким галузям економіки з наразі низькою інноваційною віддачею (заміна цільової їх підтримки прямим бюджетним субсидюванням); впровадження критерію прибутковості для суб'єктів надання податкових пільг з перспективою інноваційної діяльності; надання податкових пільг на оновлення основних фондів, у тому числі з відтермінуванням сплати ПДВ на ввезення виробничого обладнання, що не виробляється в Україні [5];

спрямовані на формування інституціонального середовища реалізації податкової політики з інноваційним функціоналом (регламентація концепції надання податкових

пільг вітчизняним та іноземним суб'єктам з конкретизацією мети, цілей, індикаторів з акцентом на інновації; зниження обсягів оподаткування оплати праці працівників інноваційно орієнтованих сфер терміном на 3 роки; правова та організаційна регламентація умов доступу до податкових пільг іноземних інвесторів – інноваційна діяльність повинна здійснюватись в Україні, передбачати використання місцевого обладнання та залученням місцевих фахівців, результати інноваційної діяльності повинні бути використані на благо України, власник прав на об'єкти інтелектуальної власності повинен бути суб'єктом господарювання України [17];

2. Середньострокові заходи: спрямовані на додання інституціоналізованих деструктивів (звуження умов надання податкових пільг для соціально орієнтованих закладів освіти та охорони здоров'я в напрямку інноватизації цілей їхньої діяльності; надання податкових пільг інноваційно орієнтованим суб'єктам, в першу чергу представникам малого і середнього бізнесу; проведення системного моніторингу ефективності надання податкових пільг у взаємозв'язку з результатами підприємницької діяльності загалом та інноваційної діяльності зокрема; спрямовані на розвиток інституціонального середовища реалізації податкової політики з інноваційним функціоналом (звільнення від оподаткування прибутку, який спрямовується на інвестиції [18, с.151]); надання податкових пільг суб'єктам бізнесу на реалізацію проектів швидкої технологічної модернізації у виробничому секторі з обґрунтуванням очікуваних результатів (як доводять норвезькі науковці, конкуренція у формі швидких змін технологій виробництва має найбільший загальний вплив на інновації і позитивно корелює з більшістю інноваційних результатів [19]); субсидування витрат на захист інтелектуальної власності на вітчизняні винаходи та розробки [20, с.183]; розробка стратегії створення і розвитку технологічних зон на базі об'єднаних територіальних громад з застосуванням податкової інструментарію з інноваційним функціоналом (впровадження пільг для індустриальних парків, зокрема звільнення від податку на прибуток на 10 років з умовою його реінвесту-

вання в розвиток, звільнення від оподаткування митом та ПДВ на ввезення нового устаткування для власного використання, встановлення пільг з податку на нерухомість за рішенням громади, де буде розташований такий парк [21]); впровадження на рівні держави інструментарію інвестиційного податкового кредитування для науководослідних та експериментальних розробок, зокрема надання дослідницького податкового кредиту з базовою ставкою 10 % кваліфікованих витрат на НДДКР (та подальшою її диференціацією в залежності від рівня приросту таких витрат) на додачу до діючої норми щодо віднесення 100 % таких коштів до витрат підприємства [22, с.118; 23]; впровадження на рівні регіонів інструментарію податкового кредитування для суб'єктів стратегічних видів економічної діяльності в рамках бюджетів розвитку громад;

3. Довгострокові заходи: забезпечення конкурентного інноваційного розвитку бізнес-середовища на засадах залучення іноземних інвестицій в умовах політичної і макроекономічної стабільності (розвиток технологічних полісів, зокрема метрополій у системі розподілу спеціалізації економік різних просторових утворень; ситуативне реагування щодо податкового таргетування з стимулюванням тих видів економічної діяльності, які забезпечують інноваційну трансформацію економіки з переходом на наступний технологічний уклад (регламентація національного проекту інноваційного розвитку на визначений період часу).

Висновки. Податки є потужним інструментом впливу на інноваційні зміни економіки. Здатність бути гнучкими і ситуативно реагувати на різні чинники визначають податки не лише як спосіб мобілізації фінансових ресурсів у бюджетні фонди, але й позиціонують їх як інструмент непрямого державного впливу на різні явища і процеси.

Для України особливої актуальності застосування податків набуває в контексті впливу на інноваційні процеси. Податковий інструментарій з інноваційним функціоналом є варіативним, однак не слід застосовувати весь його комплекс, а керуватись принципами поетапності, системності й результативності. Постійні проблеми браку бюджетних коштів та низька політична культура

в Україні визначають потребу стимулювання інноваційної трансформації економіки шляхом поступового оцінювання результатів короткострокових заходів з ситуативним добром наступних кроків. У цілому визначений перелік заходів на різний термін окреслює пріоритетні напрямки реалізації податкової політики та розмежує поле відповідальності інститутів влади різного управлінського рівня і недержавних організацій. З цією метою має бути побудована чітка вертикаль взаємодій, що дозволить формувати політичну відповідальність за управлінські рішення. Інституційні повноваження і відповідальність у реалізації податкової інструментарію з інноваційним функціоналом в Україні буде предметом подальших досліджень.

Література

1. Легомінова С.В., Лобань О.О. Парадигма інноваційних конкурентних переваг підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2016, № 4, С. 75-82.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти із значними інвестиціями в Україні: Закон України № 1293-IX від 2.03.2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1293-20#Text>
3. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України № 1116-IX від 17.12.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
4. Cai L. Dysfunctional competition & innovation strategy of new ventures as they mature / L. Cai, B. Chen, J. Chen, G. D. Bruton // *Journal of Business Research*. – 2017. – № 78, 111-118. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.05.008>
5. Стратегія Мінфіну «Самодостатність» (Graduate from IMF) Проєкт для обговорення. URL: <https://www.mof.gov.ua/storage/files/Project%20strategy%20of%20MOF.pdf>
6. Економіка у 2019 році продовжила зростати: доповідь про результати діяльності Мінекономіки у профільному комітеті ради : Прес-служба Мінекономіки (7.02.2020). URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=3ad175de-05e7-4e87-b2c9-d7d9e8991d2a&title=EkonomikaU2019-RotsiProdovzhilaZrostatii>
7. Мединська Т.В., Черевата Р.Ю. Податкове стимулювання інноваційної діяльності в Україні та Польщі в умовах європейського вибору. *Економіка та суспільство*. 2017, № 13, С. 1149-1156.
8. Global Innovation Index 2020. Who Will Finance Innovation? URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf
9. Наука, технології та інновації : Статистична інформація : Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Офіційний курс гривні до іноземних валют : Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls
11. Вісім державних стимулів для розвитку інновацій (23.04.2018) : Kyiv International Economic Forum. URL: <https://forumkyiv.org/uk/analytics/visimderzhavnih-stimuliv-dlya-rozvitku-innovacij-svitovij-dosvid>
12. Пархомиць М.К., Пуцентейло П.Р., Уніят Л.М. Поняття, суть інновацій та технологічні уклади інноваційного розвитку агропромислового бізнесу. *Інноваційна економіка*. 2019, № 5-6, С. 41-46.
13. Новіков В. Україна поїдання, а не розвитку. Чому нам потрібні нові технології? (18.09.2019) : *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/09/18/651678/>
14. Дугієнко Н.О., Яцук Г. С. ТНК в Україні: діяльність та вплив на економіку. *Інфраструктура ринку*. 2020, № 48, С. 52-58.
15. Андрощук Г.О. Оцінка рівня інноваційного розвитку національних економік. *Наука, технології, інновації*. 2017, № 3(3), С. 30-39.
16. Члени G20 порозумілися щодо глобального мінімального податку (11.07.2021) : УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3278578-cleni-g20-porozumilisa-sodo-globalnogo-minimalnogo-podatku.html>
17. Покришка Д. Щодо стимулювання залучення іноземних інвестицій в контексті інноваційного розвитку економіки : Аналітична записка : Національний інститут стратегічних досліджень, 2018. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/111Zapiska-Pokrishka_nnovats_P_-9599e.pdf
18. Рудь М.М. Роль податкової політики держави в економічному розвитку України. *Причорноморські економічні студії*. 2018, Вип. 29, С. 147-152.
19. Moen Ø. Exploring the relationship between competition and innovation in Norwegian SMEs / Ø. Moen, T. Tvedten, A. Wold // *Cogent Business & Management*. – 2018. – № 5(1), 1564167. <https://doi.org/10.1080/23311975.2018.1564167>
20. Кірдіна О.Г. Обмеження та орієнтири техніко-технологічного розвитку України в умовах глобалізації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, 2011, № 4(1), С. 179-184.
21. До 2024 року уряд хоче створити інфраструктуру для 25 індустріальних парків (20.07.2021) : *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/07/20/676098/>
22. Лядов В. Інвестиційний податковий кредит як інструмент стимулювання інноваційної діяльності. / В. Лядов // Support for entrepreneurship and innovation economy in the EU, Latvia and Ukraine law : I Internat. Intersectoral Conf., December 7, 2018. Collection of sci. works. – Riga, 2018. – P. 115-119.
23. Точиліна І.В. Формування в Україні нормативно-правового забезпечення державної політики пільгового оподаткування інноваційної діяльності. *Ефективна економіка*. 2015, № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_7_224.

24. Пилипенко Г.М., Чернобаєв В.В. Механізм ініціювання інноваційного розвитку в Україні. *Економічний вісник Національного гірничого університету* 2005, 1(9), С. 6-12.

25. Пилипенко Г.М., Чернобаєв В.В. *Інноваційно-інвестиційна діяльність та її регулювання в економіці України: монографія*. Д.: НГУ, 2010.

26. Пилипенко Г.М., Пилипенко Ю.І. Інституціональні інновації як фактор інноваційного розвитку національної економіки *Економічний вісник Національного гірничого університету*, 2009 2 (26). С. 34-40.

27. Pylypenko H., Lytvynenko N., Barna T. Socio-cultural context of innovative development. *Philosophy and Cosmology*. 2019. №23. Pp. 98–111. DOI:10.29202/phil-cosm/23/9

References

- Lehominova, S.V., Loban, O.O. (2016). Paradyhma innovatsiynykh konkurentnykh perevah pidpriemstva. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, (4), 75-82.
- Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo osoblyvostey opodatkovannia subiektiv hospodariuvannia, yaki realizuyut investytsiinyi proiekty iz znachnymy investytsiinyamy v Ukraini. (2021). Zakon Ukrainy № 1293-IX vid 2.03.2021 roku. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1293-20#Text>
- Pro derzhavnu pidtrymku investytsiynykh proiektiv iz znachnymy investytsiinyamy v Ukraini. (2020). Zakon Ukrainy № 1116-IX vid 17.12.2020 roku. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
- Cai, L., Chen, B., Chen, J., & Bruton, G.D. (2017). Dysfunctional competition & innovation strategy of new ventures as they mature. *Journal of Business Research*, № 78, pp. 111-118. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.05.008>.
- Stratehiia Minfinu «Samodostatnist» (Graduate from IMF) Proiekt dlia obhovorennia. Retrieved from <https://www.mof.gov.ua/storage/files/Project%20strategy%20of%20MOF.pdf>
- Ekonomika u 2019 rotsi prodovzhyla zrostaty: dopovid pro rezultaty diialnosti Minekonomiky u profilnomu komiteti Rady. (2019). Pres-sluzhba Minekonomiky (7.02.2020). Retrieved from <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=3ad175de-05e7-4e87-b2c9-d7d9e8991d2a&title=EkonomikaU2019-RotsiProdovzhilaZrostaty-DopovidProRezultatiDiialnostiMinekonomikiUProfilnomuKomitetiRadi>
- Medynska, T.V., Cherevata, R.Yu. (2017). Podatkove stymuliuвання innovatsiynoi diialnosti v Ukraini ta Polshchi v umovakh yevropeyskoho vyboru. *Ekonomika ta suspilstvo*, (13), 1149-1156.
- Global Innovation Index 2020. Who Will Finance Innovation? Retrieved from https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf
- Nauka, tekhnolohii ta innovatsii. Statystychna informatsiia. (n.d.). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Ofitsiynyy kurs hryvni do inozemnykh valiut. (n.d.). Natsionalnyy bank Ukrainy. Retrieved from https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls
- Visim derzhavnykh stymuliv dlia rozvytku innovatsiynykh (23.04.2018). Kyiv International Economic Forum. Retrieved from <https://forumkyiv.org/uk/analytics/visim-derzhavnykh-stymuliv-dlya-rozvytku-innovacij-svitovij-dosvid>
- Parkhomets, M.K., Putsentylo, P.R., & Uniat, L.M. (2019). Poniattia, sut innovatsiynykh ta tekhnolohichnykh ukhlyadiv innovatsiynoho rozvytku ahropromyslovoho biznesu. *Innovatsiyna ekonomika*, (5-6), 41-46. DOI: 10.37332/2309-1533.2019.5-6.5
- Novikov, V. (2019). Ukraina poyidannia, a ne rozvytku. Chomu nam potrebni novi tekhnolohii? (18.09.2019). *Ekonomichna pravda*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/09/18/651678/>
- Duhiienko, N.O., & Yatsuk, H.S. (2020). TNK v Ukraini: diialnist ta vplyv na ekonomiku. *Infrastruktura rynku*, (48), 52-58. doi.org/10.32843/infrastruct48-3
- Androshchuk, H.O. (2017). Otsinka rivnia innovatsiynoho rozvytku natsionalnykh ekonomik. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii*, 3(3), 30-39.
- Chleny G20 porozumylisia shchodo hlobalnogo minimalnogo podatku. (11.07.2021). UKRINFORM. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3278578-cleni-g20-porozumylisa-sodo-globalnogo-minimalnogo-podatku.html>
- Pokryshka, D. (2018). Shchodo stymuliuвання zaluchennia inozemnykh investytsiynykh v konteksti innovatsiynoho rozvytku ekonomiky. *Analychna zapyska. Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzen*, 2018. Retrieved from http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/111Zapyska-Pokryshka_nnovats_P_9599e.pdf
- Rud, M.M. (2018). Rol podatkovoi polityky derzhavy v ekonomichnomu rozvytku Ukrainy. *Prychornomorski ekonomichni studii*, Ssue 29, 147-152.
- Moen, Ø.Ø., Tvedten, T., & Wold, A. (2018). Exploring the relationship between competition and innovation in Norwegian SMEs. *Cogent Business & Management*, 5(1), 1564167. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23311975.2018.1564167>
- Kirdina, O.H. (2011). Obmezhenia ta oryentiry tekhniko-tekhnolohichnogo rozvytku Ukrainy v unovakh hlobalizatsii. *Marketynh i menedzhment innovatsiynykh*, 4(1), 179-184.
- Do 2024 roku uriad khoche stvoryty infrastrukturu dlia 25 industrialnykh parkiv. (20.07.2021). *Ekonomichna Pravda*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/news/2021/07/20/676098/>
- Liadov, V. (2018). Investytsiynyy podatkovyy kredyt yak instrument stymuliuвання innovatsiynoi diialnosti. Proceedings from MIIM' 18: I-st International Intersectoral Conference. December 7, 2018. The Support for entrepreneurship and innovation economy in the EU, Latvia and Ukraine law. Collection of science works. (pp. 115-119). Riga, 2018.
- Tochylina, I.V. (2015). Formuvannia v Ukraini normatyvno-pravovoho zabezpechennia derzhavnoi polityky pilhovoho opodatkovannia innovatsiynoi diialnosti. *Efektivna ekonomika*, (7). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_7_22.
- Pylypenko, H.M., & Chornobaiev, V.V. (2005). Mekhfnizm initsiuvannia innovatsiynoho rozvytku v Ukraini. *Ekonomichnyy visnyk Nationalnogo hirnychoho universytetu*, 1(9), 6-12.

25. Pylypenko, H.M., & Chornobaiev, V.V. (2010). Innovatsiyno-investytsiyna diialnist ta yiyi rehuliuvannia v ekonomitsi Ukrainy. Dnipropetrovsk: Natsionalnyy hirnychyy universytet.

26. Pylypenko, H.M., & Pylypenko, Yu.I. (2009). Instytutsionalni innovatsii yak faktor innovatsiynoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky. Ekonomichnyy visnyk Nationalnogo hirnychoho universytetu, 2(26), 34-40.

27. Pylypenko, H., Lytvynenko, N., & Barna, T. (2019). Socio-cultural context of innovative development. *Philosophy and Cosmology*. (23), Pp. 98-111.

DOI:[10.29202/phil-cosm/23/9](https://doi.org/10.29202/phil-cosm/23/9)

TAX TOOLS WITH INNOVATIVE FUNCTIONALITY: PRACTICE AND POSSIBILITIES OF APPLICATION IN UKRAINE

*A. A. Chynchyk, Ph. D (Econ.), Associate Professor,
Kyiv National University of Construction and Architecture*

Methods. The methodological basis of the study are general and special methods of scientific knowledge, in particular: methods of interdisciplinary, institutional, comparative and statistical analysis with the use of tabular and graphical methods of data visualization to formulate theoretical foundations of research tax tools with innovative functionality.

Results. The essence of tax tools with innovation functionality is determined, the goals of which are the formation of a competitive environment with prerequisites and focus on innovation, support for innovation, intersectoral and public-private cooperation in innovation, state guarantee of investment in innovation projects. The current practices of tax policy in Ukraine with an emphasis on innovative results are analyzed, which allowed the author to divide them into investment, subjective and innovation-resuscitation areas.

Novelty. Taking into account the satisfactory situation with regard to innovation in Ukraine, a flowchart of the scientific substantiation of the concept of state regulation of innovative transformations of the economy is proposed, where tax tools occupy an important place.

Practical value. The system of measures on the way of effective application of tax tools with innovative functionality in Ukraine is determined. In the short term, measures aimed at overcoming the current destructive effects of tax benefits have been identified, namely: disclosure and public control of their institutional orientation, reduction of tax benefits to resource-intensive sectors of the economy with low innovation efficiency, introduction of profitability criteria for entities. with the prospect of innovation, providing tax benefits for the renewal of fixed assets.

Keywords: tax policy, innovations, economic transformation, tax tools with innovative functionality, tax benefits.

Надійшла до редакції 25.01.22 р.